

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทของการกระจายเสียงภาคภาษาไทยของสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศ" เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) แสดงให้เห็นถึงการดำเนินการของสถานีวิทยุต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นศึกษาการส่งกระจายเสียงภาคภาษาไทย ว่ามีลักษณะการดำเนินการอย่างไร และการส่งกระจายเสียงนั้นมีบทบาทหน้าที่ต่อผู้ฟังชาวไทยอย่างไรบ้าง

เครื่องมือการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือการวิจัย โดย

1. การค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (documentary)
2. การค้นคว้าสอบถามข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคล (interview)
3. การค้นคว้าข้อมูลจากตัวอย่างรายการ (content analysis)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลประเภทเอกสาร

เป็นการรวบรวมข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัย โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ได้แก่ หนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทความทั่วไป บทความทางวิชาการ บทสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยแสวงหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดต่างๆ ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ กรมประชาสัมพันธ์ สถานทูต สำนักข่าวของต่างประเทศที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย และการสืบค้นข้อมูลทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคล

เนื่องจากการกระจายเสียงภาคภาษาไทย ของสถานีวิทยุต่างประเทศ เป็นการส่งกระจายเสียงในระบบคลื่นสั้น และบางสถานีมีการถ่ายทอดสัญญาณเสียงผ่านดาวเทียมและสถานีเครือข่ายอื่นๆ จากประเทศผู้ส่งออกไปยังผู้ฟังนอกประเทศ ในงานวิจัยนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นการศึกษาการส่งกระจายเสียงจากต่างประเทศมายังผู้ฟังที่อยู่ในประเทศไทย เนื่องจากมีผู้สนใจและศึกษาวิจัยในเรื่องนี้น้อยมาก การค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารจึงยังไม่เพียงพอ ผู้วิจัยจึงต้องค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมจากการติดต่อสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง

ในขั้นตอนแรก ผู้วิจัยได้ติดต่อองค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ในเบื้องต้น ที่คาดว่าจะจะสามารถให้ข้อมูลในการศึกษา และอาจแนะนำให้สามารถติดต่อสอบถามและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศ และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ ได้แก่

- เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานกระจายเสียงภาคภาษาไทย ของสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศ ที่มีสำนักงาน หรือสถานที่ประสานงานที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย
- เจ้าหน้าที่กรมประชาสัมพันธ์
- เจ้าหน้าที่สำนักข่าวสารของต่างประเทศ
- เจ้าหน้าที่ของหรือแผนกด้านการศึกษาและวัฒนธรรมของสถานทูตต่างประเทศ ที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครฯ

ในขั้นตอนที่ 2 หลังจากได้ชื่อบุคคล และสถานที่ที่สามารถติดต่อได้แล้ว ผู้วิจัยได้ติดต่อสัมภาษณ์บุคคลซึ่งเป็นผู้ประสานงานการดำเนินการส่งกระจายเสียงของวิทยุต่างประเทศ ภาคภาษาไทย ประจำประเทศไทย และผู้ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ที่สถานีวิทยุต่างประเทศ ภาคภาษาไทย นอกจากนี้ได้ติดต่อขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างประเทศโดยตรง โดยการส่งจดหมายทางไปรษณีย์ โทรสาร และการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (electronic mail) เพื่อขอความอนุเคราะห์ด้านข้อมูล เนื่องจากผู้ดำเนินงานและเจ้าหน้าที่ของสถานีวิทยุต่างประเทศ ภาคภาษาไทย จะพำนักและปฏิบัติงานอยู่ในต่างประเทศ ทำให้ไม่สามารถสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้าได้ ในกรณีดังกล่าว ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสอบถามข้อมูลทางโทรศัพท์ระหว่างประเทศ จดหมาย และการโต้ตอบทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

บุคคลที่ให้ข้อมูล โดยการติดต่อ และสัมภาษณ์ มีดังนี้

- 2.1 คุณจเลิศ เจษฎาวัลย์ เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้ประสานงานสถานีวิทยุบีบีซี ภาคภาษาไทย ประจำประเทศไทย
- 2.2 ดร. สรรพสิริ วิรยศิริ กรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการบริหาร ททบ. (ช่อง 5,7) ที่ปรึกษาคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ ประธานชมรม "เรา รัก รถไฟ" และชมรม "เจ้าดาราทอง" ผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์การทำงานด้านสื่อกระจายเสียง ทั้งวิทยุและโทรทัศน์ และเคยปฏิบัติงานที่สถานีวิทยุเสียงอเมริกา ภาคภาษาไทย ในกรุงซานฟรานซิสโก สมัยสงครามเกาหลี
- 2.3 คุณนิตยา มาพึ่งพงศ์ Senior Editor ของสถานีวิทยุเสียงอเมริกา ภาคภาษาไทย ปฏิบัติหน้าที่ประจำอยู่ที่สถานีวิทยุเสียงอเมริกา กรุงวอชิงตัน ดีซี ประเทศสหรัฐอเมริกา
- 2.4 คุณมาลัยศรี กัญยาวงศ์ เจ้าหน้าที่แปลข่าวภาษาไทย ของสถานีวิทยุแห่งชาติลาว ภาคภาษาไทย ปฏิบัติงานอยู่ที่สถานีวิทยุแห่งชาติลาว ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- 2.5 คุณวิไลพร พิลาวงศ์ เจ้าหน้าที่อัดเสียง ของสถานีวิทยุแห่งชาติลาว ภาคภาษาไทย ปฏิบัติงานอยู่ที่สถานีวิทยุแห่งชาติลาว ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- 2.6 คุณลู่ หยง เจียง ผู้สื่อข่าววิทยุปักกิ่ง ประจำประเทศไทย และปฏิบัติงานที่วิทยุปักกิ่ง ภาคภาษาไทยเป็นระยะเวลา 10 ปี
- 2.7 Mr. Barry Taylor , Radio Australia ; Asia Section (สอบถามข้อมูลทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์)
- 2.8 Mrs.Elena Osipova, Voice of Russia ; Letters Department World Service (สอบถามข้อมูลทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์)
- 2.9 คุณฟาม แอน เหวียด เจ้าหน้าที่แผนกภาษาไทย สถานีวิทยุเสียงเวียดนาม (สอบถามข้อมูลทางโทรศัพท์)
- 2.10 คุณไล ธิ เลียน รองหัวหน้าแผนกภาษาไทย สถานีวิทยุเสียงเวียดนาม (สอบถามข้อมูลทางโทรศัพท์)

3. ข้อมูลที่ได้จากผังรายการและตัวอย่างรายการ

เป็นข้อมูลที่ได้จากการฟังรายการกระจายเสียงภาคภาษาไทย ของสถานีวิทยุต่างประเทศ ที่กระจายเสียงทางสถานีวิทยุคลื่นสั้น สถานีวิทยุเอฟเอ็มและเอเอ็มภายในประเทศไทย ในช่วงเดือนมกราคม- พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 เป็นการฟังรายการของสถานีวิทยุต่างประเทศที่ออกอากาศทางระบบคลื่นสั้น เพื่อตรวจสอบว่าสถานีใดยังดำเนินการส่งกระจายเสียงภาคภาษาไทยในปัจจุบัน และบันทึกเทปรายการภาคภาษาไทยที่ออกอากาศในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2541 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542 เพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหารายการ เพื่อชี้ให้เห็นว่าการกระจายเสียงภาคภาษาไทย มีบทบาทต่อผู้ฟังชาวไทย อย่างไรบ้าง

เนื่องจากผู้วิจัยประสบปัญหาในการเก็บข้อมูลรายการที่กระจายเสียงในระบบคลื่นสั้น เนื่องจากระบบคลื่นสั้นคุณภาพเสียงจะไม่ชัดเจน ไม่สามารถบันทึกเทปได้ตลอดระยะเวลาที่ออกอากาศ ประกอบกับช่วงเวลาที่ออกอากาศรายการภาคภาษาไทย มักจะเป็นช่วงเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกันมาก จึงประสบปัญหาที่มีคลื่นจากสถานีอื่นรบกวน ทำให้ไม่สามารถรับฟังรายการได้ ผู้วิจัยจึงไม่สามารถระบุระยะเวลาที่แน่ชัดเรื่องระยะเวลาในการเก็บข้อมูลของแต่ละสถานี ทั้งนี้ เป็นไปตามสภาพของการกระจายเสียงจะเอื้ออำนวยในการรับฟังรายการ

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ แล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาเปรียบเทียบ เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล และจัดแยกประเภทข้อมูลของแต่ละสถานี โดยจำแนกข้อมูลเป็นประเด็นหลักๆ ในด้านโครงสร้างและการดำเนินการกระจายเสียงภาคภาษาไทยของสถานีวิทยุต่างประเทศ ดังนี้

1. ภูมิหลังของสถานีวิทยุต่างประเทศในการส่งกระจายเสียงเพื่อการบริการภาคพื้นทะเล
2. จุดเริ่มต้นการกระจายเสียงรายการภาคภาษาไทย

3. โครงสร้างของสถานีวิทย์กระจายเสียงต่างประเทศ ภาคภาษาไทย

- การควบคุม
- งบประมาณ
- นโยบาย วัตถุประสงค์
- กลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย

4. ปัจจัยเกี่ยวข้องข้อในการดำเนินการ

5. รายการภาคภาษาไทย

- คลื่นและเวลาที่ออกอากาศ
- ผังรายการ
- จัดประเภทของเนื้อหารายการ

เมื่อจัดแยกประเภทข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะพิจารณาข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลต่อไป

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ โดยการนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์และเรียบเรียง นอกจากนี้มีการใช้รูปภาพและตาราง เพื่อประกอบการอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อ และแบ่งแยกประเด็นในการนำเสนอ ดังนี้

- บทที่ 4 สถานีวิทย์กระจายเสียงระหว่างประเทศที่ออกอากาศภาคภาษาไทย
- บทที่ 5 การกระจายเสียงภาคภาษาไทย
- บทที่ 6 บทบาทของการกระจายเสียงภาคภาษาไทย
- บทที่ 7 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ